

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

к. психол. наук, доцент

підполковник

Станіслав ЛАРІОНОВ

_____ 20__ р.

СИЛАБУС

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ:	Перший (бакалаврський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ:	05 “Соціальні та поведінкові науки”
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ:	053 “Психологія”

Розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри №_____

Протокол від _____ 20__ р. №_____.

Харків 2020

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Клименко Вадим Петрович
Наукова ступінь	Кандидат медичних наук
Вчене звання	-
Посада	Викладач
Місце роботи	НАНГУ, кафедра психології та педагогіки
Адреса кафедри	м. Харків, вул. Захисників України 3а
Контакти	+380673077634
E-mail	v_klimenko1976@yahoo.com
Консультації	
Час	15.00 – 17.30
Місце	Ауд. № 611

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки” (шифр і назва) спеціальність 053 “Психологія” (шифр і назва)	цикл професійної підготовки
Блоків змістових модулів – 4	-	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестр
Загальна кількість годин - 120		II-й
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції
		28 год.
		Групові
		14
		Семінарські
		24 год.
		Практичні
		4 год.
		Самостійна робота
		48 год.
		Вид контролю: залік з оцінкою 2 год

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни: розкриття фізіологічних основ психічних явищ; з'ясування співвідношення між психікою та нейрофізіологічними процесами мозку.

Завдання навчальної дисципліни: використання отриманих знань для розуміння механізмів регулювання психічних функцій організму людини.

Програмні результати навчання за навчальною дисципліною:

Випускник повинен:

Знати: механізми вольової регуляції, види і функції емоцій; фізичні механізми відчуттів, закономірності сприйняття і породження предметного образу; види та феномени уваги і пам'яті, закони їх розвитку.

Уміти: оцінювати працездатність військовослужбовця у процесі професійної діяльності; досліджувати різні види пам'яті; визначати риси характеру і темпераменту.

Володіти: методами діагностування типу нервової системи; методиками оцінювання працездатності головного мозку; методами визначення рухливості нервових процесів.

Мати уявлення (бути ознайомленим): про нейрофізіологічні процеси у мозку.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

Психофізіологія як галузь науки бере свій початок із фізіології та психології. Психофізіологія використовує методи фізіології для вивчення психічних станів та процесів. Серед найбільш важливих завдань психофізіології є дослідження фізіологічних основ емоцій, пам'яті, мислення, фізіологічних проявів психічної діяльності, обґрунтування ефективних методів для профілактики та подолання психоемоційного стресу та психофізіологічний відбір.

Ознайомлення з біологічною сутністю психологічних процесів має на меті допомогти курсантам краще розуміти зміст фізіологічного стану військовослужбовців та краще прогнозувати можливі наслідки того чи іншого психологічного стану для здоров'я.

Вивчення дисципліни потрібне майбутнім курсантам-психологам для забезпечення індивідуального підходу до людини і може дати практичну користь при здійсненні навчальної та професійної діяльності, при спілкуванні, корекційній роботі, роботі з інвалідами.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л.	гр.	пр.	сем.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Загальні засади психофізіології						
Заняття 1. Предмет і завдання психофізіології 1. Визначення психофізіології 2. Проблеми співвідношення мозку і психіки 3. Сучасні уявлення про співвідношення психічного і фізіологічного	2	2				
Самостійне вивчення 1. Сучасні проблеми психофізіології. Дослідження елементарної розумової діяльності	2					2
Заняття 2 Системні основи психофізіології 1. Функціональна система як фізіологічна основа поведінки 2. Системний підхід до проблеми індивідуальності 3. Інформаційна парадигма	2	2				
Заняття 3. Предмет і завдання психофізіології 1. Визначення психофізіології 2. Системні основи психофізіології	2				2	
Заняття 4. Методи психофізіології 1. Методи вивчення роботи головного мозку 2. Електрична активність шкіри	2	2				
Самостійне вивчення 1. Методики дослідження вродженої поведінки. Дослідження набутої поведінки	2					2
Заняття 5. Методики і показники психофізіології 1. Показники роботи серцево-судинної і дихальної системи 2. Реакції очей 3. Вибір методик і показників	2	2				
Самостійне вивчення 1. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості, темперамент	2					2

1	2	3	4	5	6	7
Заняття 6. Методи психофізіології						
1. Методи психофізіології	2				2	
2. Методики і показники психофізіології						
Самостійне вивчення						
1. Психофізіологічні властивості особистості	2					2
Заняття 7. Психофізіологія потреб						
1. Психофізіологічні механізми виникнення потреб	2	2				
2. Мотивація як чинник організації поведінки						
Самостійне вивчення						
1. Електроенцефалографія. Магнітоенцефалографія	2					2
Заняття 8. Психофізіологія емоцій						
1. Субстрат емоцій	2		2			
2. Теорії емоцій						
3. Методи вивчення і діагностики емоцій						
Заняття 9. Дослідження емоційно-потребової сфери						
1. Дослідження фізіологічних механізмів емоцій	2			2		
2. Тест-опитувальник А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення						
Самостійне вивчення						
1. Статичні (структурні) методи візуалізації мозку	2					2
Заняття 10. Психофізіологія емоційно-потребової сфери						
1. Психофізіологія потреб	2				2	
2. Психофізіологія емоцій						
Разом за змістовим модулем 1	32	10	2	2	6	12
Змістовий модуль 2. Психофізіологія суб'єктивного відображення						
Заняття 1. Психофізіологія сприйняття						
1. Кодування інформації в нервовій системі	2	2				
2. Нейронні моделі сприйняття						
3. Топографічні аспекти сприйняття						
Самостійне вивчення						
1. Загальні властивості сенсорних процесів	2					2
Заняття 2. Психофізіологія уваги						
1. Орієнтовна реакція	2	2				

1	2	3	4	5	6	7
2. Нейрофізіологічні механізми уваги						
3. Методи вивчення і діагностики уваги						
Самостійне вивчення	2					2
1. Динамічні (функціональні) зображення мозку. Механізми збудження рецепторів						
Заняття 3. Психофізіологія сприйняття та уваги	2				2	
1. Психофізіологія сприйняття						
2. Психофізіологія уваги						
Заняття 4. Психофізіологія пам'яті	2	2				
1. Класифікація видів пам'яті						
2. Механізми збереження						
3. Теорії пам'яті						
Самостійне вивчення	2					2
I. Принципи кодування інформації в сенсорних системах						
Заняття 5. Психофізіологія мовних процесів	2		2			
1. Мова як система сигналів						
2. Мова і міжпівкульова асиметрія						
Самостійне вивчення	2					2
1. Виявлення сигналу і абсолютний поріг						
Заняття 6. Психофізіологія пам'яті та мовних процесів. Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	2				2	
1. Психофізіологія пам'яті						
2. Психофізіологія мовних процесів						
3. Психофізіологія рухової активності						
4. Психофізіологія розумової діяльності						
Самостійне вивчення	2					2
1. Психофізичні закони. Форми навчання						
Заняття 7. Психофізіологія рухової активності. Психофізіологія розумової діяльності	2		2			
1. Будова рухової системи						
2. Класифікація рухів						
3. Функціональна організація довільного руху						
4. Психофізіологічні аспекти ухвалення рішення						
5. Психофізіологічний підхід до інтелекту						
Самостійне вивчення	2					2

1	2	3	4	5	6	7
1. Еволюція пристосувальних поведінкових реакцій. Природжені форми поведінки						
Заняття 8. Психофізіологія суб'єктивного відображення 1. Психофізіологія сприйняття та уваги 2. Психофізіологія пам'яті та мовних процесів 3. Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	2		2			
Заняття 9. Дослідження основних характеристик пам'яті та уваги 1. Дослідження пам'яті 2. Дослідження уваги	2			2		
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6	2	4	12
Змістовий модуль 3. Психофізіологія станів та діяльності						
Заняття 1 Свідомість як психофізіологічний феномен. Змінені стани свідомості 1. Психофізіологічний підхід до визначення свідомості 2. Фізіологічні умови усвідомлення подразників 3. Медитація 4. Гіпноз. 5. Інформаційний підхід до проблеми свідомості	2	2				
Самостійне вивчення 1. Механізм утворення умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів	2					2
Заняття 2. Психофізіологія свідомості 1. Свідомість як психофізіологічний феномен 2. Змінені стани свідомості	2				2	
Самостійне вивчення 1. Складні форми умовнорефлекторної діяльності	2					2
Заняття 3. Психофізіологія сну. Психофізіологія станів людини 1. Фізіологічні особливості сну 2. Теорії сну 3. Поняття стану людини 4. Функціональний і психофізіологічний стан 5. Негативні стани	2	2				
Самостійне вивчення 1. Часова організація пам'яті. Фізіологічні механізми короткочасної і довготривалої пам'яті	2					2
Заняття 4. Психофізіологія сну та інших психофізіологічних станів людини	2		2			

1	2	3	4	5	6	7
1. Психофізіологія сну 2. Психофізіологія станів людини						
Самостійне вивчення 1. Фізіологічна структура емоцій	2					2
Заняття 5. Дослідження особливостей процесів мислення 1. Визначення лабільності-ригідності процесів мислення за допомогою методики “словесний лабіринт” 2. Дослідження аналітичності мислення	2				2	
Самостійне вивчення 1. Нейрофізіологічні основи мови	2					2
Заняття 6. Психофізіологія військової діяльності. Психофізіологія стресу 1. Загальні характеристики та закономірності військової діяльності 2. Психофізіологічного забезпечення військової діяльності 3. Механізм стресу 4. Стрес і нервові процеси	2	2				
Самостійне вивчення 1. Нейрофізіологічні основи емоцій. Перша та друга сигнальні системи	2					2
Заняття 7. Психофізіологія професійної діяльності 1. Психофізіологія військової діяльності 2. Психофізіологія стресу	4				4	
Разом за змістовим модулем 3	28	6	2	-	8	12
Змістовий модуль 4. Нові напрямлення прикладної психофізіології						
Заняття 1. Психофізіологія адаптації. Функціональна асиметрія півкуль великого мозку 1. Загальні уявлення про адаптацію 2. Закономірності адаптації 3. Функції правої півкулі 4. Функції лівої півкулі 5. Особливості функціонування мозку у лівшів	2	2				
Самостійне вивчення 1. Молекулярно-генетичні основи мови.	2					2
Заняття 2. Функціональна асиметрія півкуль великого мозку та функціональної асиметрії півкуль великого мозку	2		2			

1	2	3	4	5	6	7
1. Психофізіологія адаптації						
2. Функціональна асиметрія півкуль великого мозку						
Самостійне вивчення						
1. Функції правої півкулі. Функції лівої півкулі	2					2
Заняття 3. Психофізіологія біологічних ритмів та статевих відмінностей людини						
1. Психофізіологія біологічних ритмів людини	2				2	
Статеві відмінності психофізіологічних функцій						
Самостійне вивчення						
1. Гіпотези походження фаз сну	2					2
Заняття 4. Статеві відмінності психофізіологічних функцій. Психофізіологія біологічних ритмів людини						
1. Статеві відмінності в функціонуванні мозку	2	2				
2. Статеві відмінності в когнітивних процесах						
3. Сутність біоритмів						
4. Основні біоритми людини						
Самостійне вивчення						
1. Причини функціональної асиметрії мозку. Дві півкулі - спільне мислення	2					2
Заняття 5. Нові напрямлення прикладної психофізіології						
1. Психофізіологія біологічних ритмів та статевих відмінностей людини	2				2	
2. Функціональна асиметрія півкуль великого мозку та функціональної асиметрії півкуль великого мозку						
3. Психофізіологія аддиктивної поведінки та вікові психофізіологічні особливості						
Заняття 6. Психофізіологічні механізми аддиктивної поведінки. Вікова психофізіологія						
1. Наркотична та алкогольна аддикції	2	2				
2. Інші аддикції						
3. Психофізіологічні механізми старіння						
4. Когнітивні функції під час інволюції						
Самостійне вивчення						
1. Сон і консолідація пам'яті. Патологічні форми сну	2					2
Заняття 7. Визначення профілю функціональної міжпівкульної асиметрії						
1. Обчислення індексів латералізації півкуль головного мозку людини.	2		2			
2. Визначення коефіцієнта функціональної міжпівкульної асиметрії.						

1	2	3	4	5	6	7
Самостійне вивчення	2					2
1. Автоматичні і контрольовані процеси обробки інформації	2					
Заняття 8. Психофізіологія аддиктивної поведінки та вікові психофізіологічні особливості						
1. Психофізіологічні механізми аддиктивної поведінки	2				2	
2. Вікова психофізіологія						
Разом за змістовим модулем 4	28	6	4	-	6	12
Залік з оцінкою	2				2	
Усього годин	120	28	14	4	24	48

5. Самостійна робота.

Перелік тем, які здобувач повинен вивчити самостійно.

1. Сучасні проблеми психофізіології. Дослідження елементарної розумової діяльності.
2. Методики дослідження вродженої поведінки. Дослідження набутої поведінки.
3. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості, темперамент.
4. Психофізіологічні властивості особистості.
5. Електроенцефалографія. Магнітоенцефалографія.
6. Статичні (структурні) методи візуалізації мозку.
7. Загальні властивості сенсорних процесів.
8. Динамічні (функціональні) зображення мозку. Механізми збудження рецепторів.
9. Принципи кодування інформації в сенсорних системах.
10. Виявлення сигналу і абсолютний поріг.
11. Психофізичні закони. Форми навчання.
12. Еволюція пристосувальних поведінкових реакцій. Природжені форми поведінки.
13. Механізм утворення умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів.
14. Складні форми умовно-рефлекторної діяльності.
15. Часова організація пам'яті. Фізіологічні механізми короткочасної і довготривалої пам'яті.
16. Фізіологічна структура емоцій.
17. Нейрофізіологічні основи мови.
18. Нейрофізіологічні основи емоцій. Перша та друга сигнальні системи.
19. Молекулярно-генетичні основи мови.
20. Функції правої півкулі. Функції лівої півкулі.
21. Гіпотези походження фаз сну.
22. Причини функціональної асиметрії мозку. Дві півкулі - спільне мислення.
23. Сон і консолідація пам'яті. Патологічні форми сну.
24. Автоматичні і контрольовані процеси обробки інформації.

Самостійна робота курсантів є основним засобом засвоєння навчального матеріалу під час позааудиторної навчальної роботи. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих курсантами за час навчання та їх поглиблення, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь відповідно до обраного напрямку підготовки. Відтак, метою самостійної роботи курсантів є набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

Самостійна робота курсантів включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних);
- виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни винесені на самостійне опрацювання курсантів;
- підготовку до підсумкових контрольних випробувань.

Вказівки щодо самостійного опрацювання літератури будуть даватись викладачем наприкінці лекційних з

на

(індивідуальна) робота курсантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

6. Політика курсу та оцінювання.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни.

Якщо курсант відсутній з поважної причини, він/вона презентують виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу начальника факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Оцінка засвоєння навчаємим отриманих знань і вмінь, визначається шляхом проведення поточного, модульного контролю та екзамену.

Знання курсантів (студентів, слухачів) оцінюються по чотирьох бальній системі. При цьому слід керуватися наступним:

оцінка “відмінно” ставиться, якщо курсант демонструє повні і міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, необхідний рівень умінь і

навичок застосування отриманих знань, для вирішення завдань у нестандартних (нових) ситуаціях;

оцінка "добре" ставиться, якщо відповідь в основному відповідає переліченим вище вимогам, але використовується певна допомога викладача в ході застосування знань та умінь у новій ситуації, а також під час залучення інших джерел знань, курсант допускає несуттєві неточності;

оцінка "задовільно" ставиться у тому випадку, коли курсант засвоїв основний теоретичний матеріал, але під час відповіді допускає окремі помилки, що не є перешкодою до подальшого навчання; він вміє в основному застосовувати отримані знання для аналізу і оцінки соціально-політичних подій і процесів, для вирішення стандартних завдань;

оцінка "незадовільно" виставляється у тому випадку, коли курсант фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про предмет навчальної дисципліни та її зміст, виявляє здатність елементарно викласти думку; при репродуктивному відтворенні знань допускає суттєві помилки і не може їх виправити навіть за допомогою викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінки			Критерії
за шкалою ECTS	за національною шкалою	за шкалою Академії	
А "Відмінно"	Відмінно	90 - 100	Слухач (курсант, студент) виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
В "Дуже добре"	Добре	82 - 89	Слухач (курсант, студент) виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
С "Добре"		75 - 81	Слухач (курсант, студент) виявив у цілому добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку незначних помилок; опрацював основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичні знання з дисципліни; здатний

Оцінки			Критерії
			самостійно використовувати та поповнювати знання у процесі подальшого навчання та професійної діяльності.
D "Задовільно"	Задовільно	66 - 74	Слухач (курсант, студент) виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60 - 65	Слухач (курсант, студент) виявив мінімальні знання основного навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значні помилки у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"	Незадовільно	35 - 59	Слухач (курсант, студент) має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; припускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"		1 - 34	Слухач (курсант, студент) не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

Примітка: Підсумкова оцінка формується через розподіл балів між поточним контролем та заліку у співвідношенні 60% оцінки за практичні дії, семінарів, поточного контролю і 40% - результати заліку.

8. Рекомендована література.

Базова

1. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 184 с.
2. Макарчук, М. Ю., Куценко, Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник / М. Ю. Макарчук, Т. В. Куценко, В.І. Кравченко, С.А.Данилов – К. : ООО «Інтерсервіс» , 2011. – 329 с.
3. Філіппов М. М. Психофізіологія людини: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003. —136 с.

Допоміжна

1. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин. Київ. - Вища школа. – 2003. С.419-
2. Чайченко Г.М. Фізіологія вищої нервової діяльності: Підручник. – Либідь 1993. – С.401

9. Питання до заліку

1. Визначення психофізіології як науки. Задачі та перспективи дослідження. Спеціальні розділи.
2. Розкриття проблеми співвідношення мозку та психіки.
3. Системні основи психофізіології: функціональна система як фізіологічна основа поведінки.
4. Ознаки функціональної системи, аферентний синтез, акцептор результатів дії.
5. Значення теорії функціональних систем для психології.
6. Історія розвитку та становлення психофізіології як науки.
7. Методи вивчення роботи головного мозку.
8. Вивчення електричної активності шкіри (шкіряно-гальванічна реакція).
9. Показники роботи серцево-судинної системи.
10. Окулографія, електроміографія, детектор лжи.
11. Нейрон та глія: морфологія та функції. Об'єднання нейронів.
12. Загальна характеристика сенсорних систем. Сенсорна рецепція.
13. Психофізіологія відчуття та сприймання.
14. Кодування інформації у нервовій системі.
15. Нейронні моделі сприймання.
16. Топографічні аспекти сприймання.
17. Перцептивна спеціалізація півкуль головного мозку.
18. Теорії кольорового сприймання. Вплив кольору на психологічний стан людини.
19. Рухи очей та сенсомоторна інтеграція при зоровому сприйманні.
20. Вестибулярна сенсорна система.
21. Тактильна сенсорна система як компонент соматичної сенсорної системи.
22. Ноцицепція.
23. Психофізіологія уваги: реакція орієнтування, нейрофізіологічні механізми уваги.
24. Пам'ять, класифікація видів пам'яті.
25. Теорії фізіологічних основ пам'яті.
26. Біохімічні дослідження пам'яті.
27. Мовлення як основа свідомого. Друга сигнальна система.
28. Периферичні системи забезпечення мовлення. Мозкові центри мовлення.
29. Мовлення та міжпівкульова асиметрія.
30. Розвиток мовлення в онтогенезі.

31. Психофізіологія мислительної діяльності. Психофізіологічний аспект прийняття рішення.
32. Інтелект як психофізіологічна проблема.
33. Свідомість як психофізіологічний феномен.
34. Мозкові центри та свідоме.
35. Несвідомі психічні явища.
36. Сон. Сновидіння. Теорії сну.
37. Фізіологія сну.
38. Характеристика основних форм рухової активності.
39. Роль зворотної аферентація у керуванні рухів.
40. Основні механізми координації рухів та рухові програми.
41. Коровий рівень регуляції моторних функцій.
42. Моторні порушення: порушення виклику програм.
43. Моторні порушення: порушення координації.
44. Психофізіологія емоцій: ретикулярна формація, лобні долі, лімбічна система.
45. Експресія обличчя.
46. Теорії походження та функціонального значення емоцій.
47. Психофізіологія стресу.
48. Психофізіологія функціональних станів.
49. Біологічні ритми.
50. Біль та її фізіологічні механізми.
51. Зворотній зв'язок у регуляції функціональних станів.
52. Психофізіологія потреб: визначення, механізми виникнення.
53. Мотивація як фактор організації поведінки.
54. Лімбічна система – основа мотиваційно-емоційної поведінки.
55. Фізіологія гіпоталамуса.
56. Асиметрія півкуль головного мозку.
57. Лобні долі і регуляція психічної діяльності.
58. Психофізіологічні підходи до аналізу мислення.
59. Інтелект та креативність як психофізіологічна проблема.
60. Вивчення індивідуально-типологічних особливостей.
61. Уявлення Павлова та представників його школи про темперамент.
62. Підхід до вивчення темпераменту у пермській психофізіологічній школі В.С.Мерліна.
63. Темперамент у психофізіологічній школі Б.М.Теплова. Погляди на проблему В.Д.Небиліциним та В.М.Русаловим.
64. Психічна інволюція: біологічний вік та старіння.
65. Теорії старіння. Вітаукт.
66. Психофізіологічний аналіз професійної діяльності та профпридатність. 67. Психофізіологічні компоненти працездатності.

- 68. Психофізіологічні детермінанти адаптації людини до екстремальних умов діяльності.
- 69. Методики визначення домінуючої півкулі.
- 70. Психофізіологічні механізми адиктивної поведінки. Види адикції.
- 71. Психофізіологія статі. Статева диференціровка мозку. Статеві відмінності пізнавальних процесів